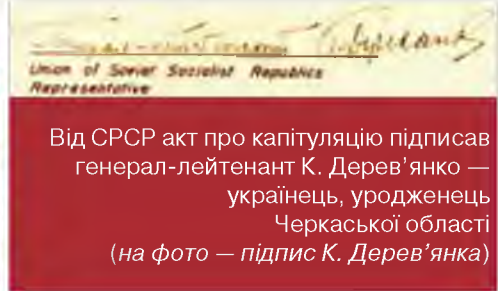

1. ЯПОНІЯ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Офіційні представники Японії під час підписання капітуляції на борту лінкора ВМС США «Міссурі», 2 вересня 1945 р.

Від СРСР акт про капітуляцію підписав генерал-лейтенант К. Дерев'янка — українець, уродженець Черкаської області (на фото — підпис К. Дерев'янка)

Японія після закінчення Другої світової війни була зруйнована, а виробництво становило лише 14 % довоєнного рівня. Роботи бракувало для 10 млн осіб. У м. Токіо майже не залишилося вцілілих будівель. Транспорт не ходив. Електрику відключали. Імпорт ресурсів, від якого залежала країна, майже призупинили. Люди почувались пригніченими через атомні бомбардування Хіросіми й Нагасакі.

Верховна влада в країні перейшла до рук американської окупаційної адміністрації, яка здійснила демократичні перетворення. Збройні сили Японії підлягали демобілізації, військові установи і таємну поліцію ліквідували. Звільняли політв'язнів, було ухвалено закон про профспілки. У країні вводилося загальне виборче право.

Над головними військовими злочинцями відбувся судовий процес у м. Токіо. Розпускалися промислово-фінансові концерни, що несли відповідальність за розв'язання японської агресії. У ході аграрної реформи було ліквідовано поміщицьке землеволодіння. В умовах демократизації пошвавилася політична діяльність у країні.

У листопаді 1946 р. парламент Японії утвердив **нову конституцію** країни, що набула чинності **3 травня 1947 р.** (діє і сьогодні). Імператор (з 1926 р. — *Хірохіто*) перетворився на «символ єдності нації» і позбавлявся реальної політичної влади.

Відтоді за формою державного правління Японія є парламентською монархією. Важливими особливостями конституції є закріплення в ній відмови «від воєн як суверенного права нації» і заборона на створення сухопутних, військово-морських і військово-повітряних сил.

2. ЯПОНСЬКЕ «ЕКОНОМІЧНЕ ДИВО»

З 1950-х і до 1960–1980-х років відбувалось **стрімке зростання економіки**, яке дістало назву **японського «економічного дива»**.

2.1. Передумови японського «економічного дива»:

- ▶ *фінансова допомога США*; американські кредити, великі замовлення під час воєн США в Кореї і В'єтнамі;
- ▶ закупівля ліцензій, патентів, використання нових технологій;

- ▶ *реформа податкової системи*, запропонована американцем Доджем;
- ▶ *відсутність значних військових витрат* (не більш як 1 % ВВП);
- ▶ *зниження цін на сировину і паливо* на світових ринках;
- ▶ *відносна дешевизна японської робочої сили*;
- ▶ *японський менталітет, вроджена працьовитість японців*, що мають високу довіру до уряду, який забезпечує відносно високі пенсії та соціальний захист; ця працьовитість дає змогу швидко впроваджувати нові технології та виробляти нові види продукції.

Особа в історії

Хірохіто, Імператор Сьова (1901–1989 рр.) народився в сім'ї спадкоємних принца Йосіхіто (згодом імператора) і принцеси Садако. Хірохіто здобув блискучу освіту в школі для дітей вищої аристократії (кідзоку) та в спеціальному Інституті для спадкоємних принців. 25 грудня 1926 р., після смерті батька, Хірохіто успадкував трон імператора і дав періоду свого правління девіз «Сьова» («епоха освіченого світу»). Він наполягав на необхідності мирного розв'язання міжнародних проблем, проте після початку війни прагнув воєнних перемог Японії. 15 серпня 1945 р., після атомного бомбардування міст Хіросіми й Нагасакі та оголошення Радянським Союзом війни Японії, Хірохіто виступив з радіозверненням про беззастережну капітуляцію японських збройних сил. Після закінчення Другої світової війни багато хто вважав

Хірохіто особисто відповідальним за її розв'язання, у той час як інші, включаючи американську окупаційну адміністрацію, наполягали на тому, що імператор був тільки формальним главою держави, а фактично вся влада перебувала у військових. Хірохіто уникнув суду і залишився на троні, але його змусили відмовитися від традиційних тверджень про «божественну природу японських імператорів». Хірохіто був активною фігурою в житті Японії до самої своєї смерті в 1989 р.

2.2. Зміст реформ

Господарями в країні були американці, яких представляв головкомандувач окупаційних військ союзників *Дуглас Макартур*. Його радником був призначений банкір із м. Детройта *Джозеф Додж*. У 1949–1950 рр. він розробив *план стабілізації японської економіки за допомогою «шокової терапії»*. Ці **реформи** й забезпечили японське «економічне диво».

«Антимонопольна» реформа

Було розформовано «дзабайцу» — монополії, замкнені сімейні концерни (у руках тільки чотирьох найбільших з них перебувало 40 % національного багатства). Відтворені потім корпорації вже не мали колишньої влади.

У результаті реформи відбувся перерозподіл капіталів, розпочався процес утворення сучасних фінансових груп, які вступили в суперництво одна з одною. *Жорстка конкурентна боротьба позитивно вплинула на накопичення капіталу і зростання продуктивності праці.*

Сільськогосподарська реформа

Завдяки новим законам (кінець 1946 р.) держава викупила у поміщиків землі понад встановленого розміру і розпродала їх дешево селянам. Було встановлено низьку орендну плату — 1–4 % вартості

врожаю (до війни — 60 %), введено податкові пільги. Таким чином, у селян виникла зацікавленість інвестувати в новітні технічні удосконалення.

Подробиці

Автором земельної реформи в Японії був американський радник Вольф Лодженський, уродженець України, який у 1920-ті роки втік з радянської Росії до США.

Земельна реформа сприяла розширенню внутрішнього ринку завдяки зростанню споживання, а також розв'язанню проблеми робочої сили для промисловості та сфери послуг, що швидко розвивалися.

Реформи у сфері праці та соціального забезпечення

Відповідно до ухвалених у 1946–1947 рр. законів уперше було встановлено 8-годинний робочий день і 6-денна оплачувана відпустка та ін. Реалізація цих законів створювала основу для поліпшення умов праці і відпочинку працівників, підвищення їхніх доходів. Це позитивно позначилося на зростанні продуктивності праці, збільшенні власних заощаджень, що сприяло удосконаленню й розвитку виробництва.

Реформа освіти

Згідно із законом 1947 р. термін обов'язкового і безкоштовного навчання збільшили з шести до дев'яти років, існувало спільне навчання хлопців і дівчат. Управління середньою освітою децентралізували, що сприяло створенню широкої мережі коледжів та інститутів для підготовки кадрів середньої ланки і підвищення кваліфікації робітників. Уже в 1950–1960-ті роки за рівнем освіти осіб 25–34 років *Японія випередила всі розвинені країни Європи* і відставала лише від США. Сьогодні майже вся молодь закінчує 12-річку, більш як третина її продовжує навчання у вишах.

Фінансова реформа

У 1949–1950 рр. було здійснено комплекс заходів, відомих як *програма економічної стабілізації*. Економічне відродження відбувалося в умовах жорсткого державного контролю (системи державних ліцензій, фіксування цін і заробітної платні, раціонування торгівлі тощо).

Було впроваджено цілковитий валютний контроль з боку держави.

Подробиці

Засновник тепер всесвітньо відомої Sony Акіо Моріта пригадував, як півроку намагався вибити в Міністерства зовнішньої торгівлі і промисловості валюту на придбання в Америці патенту на транзистор. Чиновники відмовлялися вірити як у потенціал новинки, так і в здатність крихітної на ті часи фірми створити щось на її основі.

Зрештою Моріта зміг переконати чиновників. Якби він тоді відмовився від своїх намірів, Sony і Японія не стали б піонерами в застосуванні транзисторів у радіоелектроніці. І не створили б революційне **транзисторне радіо** — продукт, що став першим у довгому ланцюзі інновацій компанії, за 13 років пройшов шлях від дерев'яної рисоварки до тунельного діода, за який інженер Sony Лео Есакі удостоєний у 1973 р. Нобелівської премії з фізики.

У наступних роках здійснювалось ще багато перетворень, які разом із післявоєнними реформами підняли Японію на рівень країн з високим розвитком економіки.

2.3. Результати японського «економічного дива»

У результаті реформ 1950–1973 рр.

середньорічні темпи зростання економіки Японії становили близько 10–11 %. Це був найвищий показник серед розвинених країн. Японія наприкінці 1960-х років змогла посісти друге місце в західному світі за обсягом промислового виробництва, а на початку 1970-х і за обсягом ВВП.

Обсяг японського *експорту* в 1957–1973 рр. зріс майже в 10 разів. Японія буквально засипала світ автомобілями, суднами, оптикою, електроустаткуванням, швейними машинами, радіоприймачами, фотоапаратами й телевізорами. За виробництвом важливих видів продукції Японія вийшла на друге місце після США. До того залежна від експорту сировини і палива Японія ввозила необроблену сировину і здійснювала в себе повний цикл її переробки.

Водночас активно розвивався *автомобільний і морський транспорт*. На кожний з них припало до 40 % перевезень внутрішніх вантажів. На 1971 р. Японія перетворилася на одну з найбільших автомобільних країн світу, у якій налічувалося понад 12 млн автомобілів, а загальний тоннаж морського флоту (зокрема й гігантські танкери) перевищив 30 млн тонн. В обох видах діяльності це був другий показник у світі після США.

Японія своїм післявоєнним підйомом *витягнула на авансцену світової економіки всю Південно-Східну Азію*. Цей феномен пізніше назвали «журавлиним клином»: у міру піднесення власної економіки і подорожчання робочої сили Японія почала переносити свої виробництва спочатку в країни четвірки «азійських тигрів», згодом у Малайзію, Таїланд і Філіппіни, потім у Китай, В'єтнам і Бірму. Саме це дало поштовх розвитку всього регіону, який економісти сьогодні називають майбутнім економічним центром світу XXI ст.

Японське «економічне диво» зробили можливим самі японці. Дисциплінованість, працьовитість і ретельність завжди були найважливішими рисами японського національного характеру. Протягом післявоєнних років японці працювали значно більше й інтенсивніше, ніж робітники в інших країнах світу, і за досить скромну винагороду. Японська мова збагатилася неологізмом «каросі» — «смерть від перевтоми на роботі».

Засновник Sony Акіо Моріта на презентації портативного кольорового телевізора компанії в м. Нью-Йорку влітку 1967 р.

Інемурі (з япон. — бути і спати) — денний сон на роботі, у громадському транспорті й інших публічних місцях не лише не забороняється, а й заохочується суспільством, адже інемурі демонструє сумлінне ставлення до роботи

3. ЯПОНІЯ наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст.

У 1955 р. відбулося об'єднання Демократичної та Ліберальної партій. Нова партія дістала назву *Ліберально-демократична партія (ЛДП)*. ЛДП перебувала при владі без перерви протягом 38 років (до 1993 р.). За ці роки змінилося 15 прем'єр-міністрів. Усі вони велику увагу приділяли збільшенню японського експорту, підвищенню конкурентоспроможності японських товарів на світових ринках. Для реалізації цих цілей знижували податки з корпорацій, що виробляли експортну продукцію; зменшували митні тарифи на імпорт сировини і напівфабрикатів, які використовували для виробництва експортних товарів; надавали пільгові державні кредити для експортерів.

Японія пройшла випробування нафтовою *кризою 1973 р.*, коли ціна на «чорне золото» значно зросла. Але ця проблема сприяла перебудові економіки, яка стала ще ефективнішою.

У 1991 р. японська економіка зазнала наймасштабнішої кризи — лопнула величезна фінансова «мильна бульбашка» на ринку нерухомості. Це призвело країну до найтривалішої в її історії рецесії, яка дістала назву «втрачене десятиліття». У країні різко знизився попит на споживчі товари, скоротився потік інвестицій, зменшився обсяг зовнішньої торгівлі. Уряд Японії вжив заходів щодо зміцнення національної валюти, стабілізації економіки в цілому, посилення позицій держави на міжнародних ринках.

З 2003 р. економіка країни знову почала зростати. Незважаючи на зменшення темпів економічного розвитку та кризу 2008 р., Японія лишається одним з лідерів світової економіки, за обсягом промислового виробництва посідає третє місце у світі після США та Китаю.

Великим випробуванням для Японії була катастрофа на атомній електростанції «Фукусіма – 1», що сталася 12 березня 2011 р. У той день внаслідок найсильнішого в історії Японії землетрусу і викликаного ним цунамі на першому блоці атомної електростанції стався вибух, що призвів до руйнування залізобетонної оболонки реактора й викиду в атмосферу радіоактивних речовин; пізніше 10 000 тонн радіоактивно зараженої води було скинуто в море. Виникла загроза «нового Чорнобиля». Запобігти катастрофі вдалося лише завдяки професіоналізму й самовідданості інженерів, а також вогнеборців, солдатів і поліцейських.

Бурхливий розвиток інфраструктури, надзвичайно широке використання електроніки й новітніх інформаційних технологій за умови сталої демократії були підґрунтям для *формування в Японії постіндустріального суспільства*. Попри шалений темп сучасного життя, для жителів країни дедалі важливішими стають традиційна для японців гармонія з природою, відчуття краси навколишнього світу, а не новітня техніка.

4. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ЯПОНІЇ. ПРОБЛЕМА «ПІВНІЧНИХ ТЕРИТОРІЙ»

Зовнішньополітичний курс Японії в другій половині ХХ ст. визначався *стратегічним співробітництвом із США*. США одержали пра-

Аварія на «Фукусімі». 24 канал, 01.08.2013 р.

во не тільки розмішувати в країні війська, а й мати військові бази, а Японія — нарощувати військовий потенціал. США вбачають у Японії свого головного союзника в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Важливим напрямом зовнішньої політики Японії є **боротьба за повернення «північних територій»** — островів *Ітуруп, Кунашир, Шикотан і Хабомай*, якими володіє Росія. Незгода між Японією і Росією щодо приналежності цих південних островів Курильської гряди виникла в результаті їх окупації радянськими військами в 1945 р. під час Другої світової війни. Японія не визнає російського суверенітету над островами і вважає їх своїми. Зокрема, під час підписання Сан-Франциського мирного договору 1951 р. із союзниками Японія відмовилася від Курил і Південного Сахаліну, однак не визнала радянського суверенітету над чотирма островами південних Курил. СРСР, правонаступником якого є Росія, Сан-Франциський договір не підписав, вважаючи Курили своїми на підставі домовленостей союзників у ході Другої світової війни. У 1956 р. СРСР і Японія підписали декларацію про завершення воєнних дій, однак мирний договір так і не було підписано.

Карта спірних територій

«Проблема північних територій» є головною перепоною для укладення мирного договору між Японією і Росією після Другої світової війни, котрий, нехай як парадоксально це звучить, не підписаний і досі. Формально дві країни перебувають у стані війни одна з одною.

Питання про острови є дуже важливим для національної свідомості японців. Нинішній прем'єр-міністр Японії *Сіндзо Абе* на могилі свого батька поклявся, що докладе всіх зусиль для вирішення питання належності островів Курильської гряди.

На початку 2019 р. японське керівництво повідомило про можливість укладення мирного договору з Росією, якщо вона передасть Японії два з чотирьох спірних Курильських островів — Шикотан і Хабомай. Проте це територіальне питання досі не вирішено.

Українсько-японські відносини розвиваються у сферах міжнародної безпеки, ядерного роззброєння, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. З Японії імпортують автомобілі, промислову й побутову електротехніку, продукцію електронної промисловості. В українському експорті домінує необроблений алюміній, феросплави, прокат заліза й нелегованої сталі.

Сьогодні обсяг допомоги Україні від Японії перевищив 2 млрд дол. США і є *одним із найбільших серед усіх країн-спонсорів нашої держави*. Значна частина цієї суми спрямована на зміцнення обороноздатності Збройних сил України. Крім цього, Японія надала для української поліції 1500 автомобілів «Тойота Пріус», з 2019 р. розпочалися поставки новітніх «гібридних» позашляховиків «Міцубіші Аутлендер».

Країна вранішнього сонця підтримує Україну на міжнародній арені. Від початку російської агресії Японія була єдиною країною в Азії, яка ввела санкції проти Росії.

2017 р. був проголошений Роком Японії в Україні. Окрім багатьох концертів і виставок, було висаджено близько 1800 дерев сакури по всій Україні. Співпраця між двома країнами поглиблюється.

ЗАПИТАННЯ Й ЗАВДАННЯ

I Систематизуємо нову інформацію

1. Визначте основні передумови японського «економічного дива».
2. Схарактеризуйте реформи в Японії в середині 1950-х – 1960-ті роки.
3. Назвіть результати та наслідки японського «економічного дива».
4. Які японські товари мають попит у світі?
5. Схарактеризуйте розвиток Японії наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст.
6. Розкрийте зміст територіальних суперечок Японії з Росією.
7. Схарактеризуйте напрями співробітництва між Японією та Україною.
8. Поясніть поняття: *японське «економічне диво», проблема «північних територій»*.
9. Покажіть на карті південні острови Курильської гряди.

II. Обговорюємо в групі

1. Що Ви вважаєте повчальним у японському «економічному диві» для досвіду інших країн?
2. Схарактеризуйте перспективи розвитку українсько-японських відносин.

III. Мислимо творчо й самостійно

1. Розглянувши приклад післявоєнної історії Японії, подумайте, за яких умов сучасна країна може відмовитись від витрат на розвиток збройних сил і покластися на міжнародні гарантії національної безпеки.
2. Використовуючи матеріал підручника та додаткову інформацію, підготуйте повідомлення про збереження природи і національно-культурних пам'яток у сучасній Японії.

ВАЖЛИВІ ДАТИ

1947 р. — набуття чинності Конституції Японії
середина 1950-х – 1973 рр. — японське «економічне диво»

РОЗВИТОК ПРОВІДНИХ КРАЇН АЗІЇ, АФРИКИ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.

Деколонізація

Таблиця 755

Суть	Процес визволення країн і народів «третього світу» від колоніального гноблення, набуття ними державного суверенітету
Причини	<ul style="list-style-type: none"> • НТР, поява нових галузей зробили неважливим володіння колоніями з покладами сировини: швидше розвивалися країни, позбавлені колоній (США, ФРН, Японія). • Зростання національної самосвідомості пригноблених народів. • Демократизація світового співтовариства після Другої світової війни. • Боротьба комуністичної та буржуазної систем за вплив у колоніях
Результати	<ul style="list-style-type: none"> • Формування режимів, що історично та цивілізаційно були ближчими для народів. • Успіхи розвитку так званих «малих тигрів» (Сінгапур, Гонконг, Тайвань, Південна Корея, Таїланд, Малайзія) та «великих драконів» (КНР, Індонезія, Пакистан). • Зростання рівня письменності, охорони здоров'я, збільшення тривалості життя, скорочення населення, що живе за межею злиднів. • Майже десятикратне відставання більшості країн «третього світу» від країн Заходу, проблеми з інтегруванням у сучасний високотехнологічний світ

Етапи деколонізації

Таблиця 756

Етап	Роки	Зміст
I	1945–1955	Набуття незалежності в основному країнами Азії — Індією, Пакистаном, Цейлоном, В'єтнамом тощо
II	1955–1965	Становлення незалежних країн Північної та Тропічної Африки — Марокко, Тунісу, Алжиру, Кенії тощо; 1960 р. — «Рік Африки»
III	1975–1990	Здобуття незалежності країнами Південної Африки — Анголою, Мозамбіком, Зімбабве, Нігерією

Японія

Особливості розвитку повоєнної Японії

Таблиця 757

Політичний устрій	<ul style="list-style-type: none"> • 1946 р. — Конституція Японії проголосила «відмову від війни на вічні часи». • Уведення конституційної монархії. • Вищий орган влади — парламент, який обирає уряд
Демілітаризація	<ul style="list-style-type: none"> • Ліквідовані військові установи і таємна поліція. • Демобілізована армія. • Чистка державних органів від профашистських діячів. • Токійський міжнародний трибунал над військовими злочинцями. • Впровадження демократичних прав і свобод, загального виборчого права. • Дозволена діяльність політичних партій. • Звільнення політв'язнів
Економічні реформи	<ul style="list-style-type: none"> • Ліквідація поміщицького землеволодіння. • Розпуск і заборона монополій (<i>дзайбацу</i>)
Соціальні реформи	<ul style="list-style-type: none"> • 8-годинний робочий день. • Тижнева оплачувана відпустка. • Обов'язкова безкоштовна 9-річна освіта

РОЗДІЛ II

**«Японське економічне диво»
(50–70-ті роки)**

Таблиця 758

Передумови	<ul style="list-style-type: none"> • Традиційне ставлення до праці як способу спілкування з божествами; підпорядкування «старшому» і піклування про «молодших»; скромність в особистих потребах. • Поєднання раціонального та традиційного в організації праці: <ul style="list-style-type: none"> — довічне найняття на роботу; — оплата праці за старшинством; — профспілки створювалися в кожній фірмі та безконфліктно розв'язували суперечності між колективом і власником; — патерналістське піклування керівників про охорону здоров'я, забезпечення житлом, навчання дітей своїх працівників. • Тісне співробітництво з США (кредити, доступ до технологічних розробок), розвиток НТР. • Держава координувала створення експортного сектора в промисловості, створювала інфраструктуру. • Заохочення освіти працівників. • Відсутність істотних витрат на оборону. • 1960 р. — План Ідзанагі, або План подвоєння національного прибутку, розрахований на 10 років: <ul style="list-style-type: none"> — скорочення податків і ставок банківського кредиту; — масова механізація та автоматизація виробництва; — різке підвищення продуктивності праці; — значна увага новим галузям через обмеження в сировинних та енергоресурсах
Результати	<ul style="list-style-type: none"> • 1951–1970 рр.: середньорічні темпи приросту промислового виробництва — 15,2 %, темпи зростання ВВП — 11 % на рік. • Створені найсучасніші виробництва в хімії, металургії, автомобіле-, судно-, приладобудуванні, електроенергетиці. • Перетворення на провідного виробника електронних та радіотехнічних приладів найвищих світових стандартів (аудіостереосистем, відеокамер, відеомагнітофонів тощо), лідера світового науково-технічного прогресу. • Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва, створення механізованих ферм. • Підвищення життєвого рівня людей

Японія у 1970–2000-х роках

Таблиця 759

<ul style="list-style-type: none"> • Провідна партія — ліберально-демократична; головна опозиційна партія — соціалістична. • 70-ті роки — серія реформ: <ul style="list-style-type: none"> — будівництво штучної території, відвойованої у моря; — сприяння розвитку автомобілебудування; — реструктуризація економіки (пріоритет наукомістким галузям, що не вимагають великих затрат сировини, енергії та робочої сили). • 80-ті роки — політика роздержавлення підприємств за аналогією з «тетчеризмом» і «рейганомікою». • 90-ті роки — зниження темпів економічного зростання; перехід до коаліційних урядів. • 2000-ні роки: дефляція (падіння цін)
--

Зовнішня політика Японії. Відносини з Україною

Таблиця 760

<ul style="list-style-type: none"> • Союзниця США. 1951 р., 1960 р. — Договір безпеки: Японія брала рівні з США обов'язки щодо ситуації у Далекосхідному регіоні. • 1968 р. — прийнято «три без'ядерні принципи»: не виробляти, не ввозити, не зберігати ядерну зброю. • «Економічна дипломатія»: підвищення авторитету країни за рахунок економічного зростання та встановлення виробничих і торговельних зв'язків.

Закінчення таблиці 760

- Складні стосунки з СРСР (Росією) через проблему «північних територій» — Курильських островів, окупованих СРСР у 1945 р.
- Визнання Тайваню частиною Китаю.
- 1995 р. — візит до Японії Президента України Л. Кучми. Надання Україні 150 млн доларів на допомогу в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи

Китай

Проголошення Китайської Народної Республіки (КНР)

Таблиця 761

Передумови	<ul style="list-style-type: none"> • Протистояння між комуністами та гомінданом, що загострилося після Другої світової війни. • Конфронтація між Заходом і СРСР, початок «холодної війни»
Основні події	<ul style="list-style-type: none"> • 1945 р. — СРСР передав Маньчжурію під контроль комуністичної партії Китаю на чолі з Мао Цзедунем. • Воєнні дії між Національно-визвольною армією Китаю (НВАК) та військами гоміндану. • 1947 р. — перехід ініціативи на бік НВАК. • 1949 рр. — захоплення Китаю комуністами. • Евакуація Чан Кайші на Тайвань, де 1950 р. проголошено Китайську Республіку. • 1 жовтня 1949 р. — проголошення КНР
Комуністичний курс	<ul style="list-style-type: none"> • Ліквідація поміщицького землеволодіння, передання землі селянам. • Кооперація сільського господарства. • Націоналізація великих підприємств, банків, залізниць. • Від 1956 р. — викуп приватної власності державою. • Тісні взаємини з СРСР. • Участь у Корейській війні на боці Північної Кореї
Результати	Розкол Китаю на дві держави

План «трьох червоних знамен» (1958 р.)

Таблиця 762

Автор	Мао Цзедун	
Основа	Стратегія «людського моря» — вирішення проблем за рахунок мас працюючого населення	
Характеристика		
Складові	Мета	Зміст
«Генеральна лінія»	Форсована побудова комунізму	<ul style="list-style-type: none"> • «Три роки завзятої праці — десять тисяч років щастя!» — безкоштовна праця
«Великий стрибок»	Збільшення аграрного виробництва у 2,5 рази, промислового — у 6,5 рази	<ul style="list-style-type: none"> • Нездійснені завдання з різкого збільшення видобутку вугілля та виплавки чавуну і сталі. • Зведення кустарних доменних печей («мала металургія»), продукція яких була непридатною для використання
«Народні комуни»	Збільшення сільськогосподарського виробництва і виховання «нової людини	<ul style="list-style-type: none"> • Перетворення сільськогосподарських кооперативів на комуни з усупільненням навіть посуду й хатнього начиння. • Безоплатний і зрівняльний розподіл продовольства і товарів. • Знищені ринки у містах і селах. • Воєнізація праці й побуту